

Zaans

LAGEDIJK 80 1544 BJ ZAANDIJK TEL. 075-6217626

Historisch Museum

OPEN: DI-T/M VR en ZO 13-17; MA en ZA GESLOTEN

Toekomst Lagedijk 80

Op bezoek bij de familie Breet

De rondleiders van het Zaans Historisch Museum krijgen vaak de vraag van bezoekers wat er nu met Lagedijk 80 gaat gebeuren. Veel mensen denken dat met de realisatie van het Zaans Museum het voormalig koopmanshuis aan de Lagedijk gaat sluiten. Als het aan de besturen van beide musea ligt is dit geenszins het geval. Zij hebben zich namelijk uitgesproken voor een inhoudelijke koppeling tussen beide musea. Lagedijk 80 zou een prachtige aanvulling kunnen zijn op de presentatie in het Zaans Museum. Waar het laatste vooral het werken in het verleden belicht, zou het eerste zich op de wooncultuur van de Zaanse welgestelden kunnen toelagen. De komst van het nieuwe museum en de toekomstige verplaatsing van een deel van de collectie was dus een goede aanleiding om eens met een nieuwe blik te kijken naar de inrichting van Lagedijk 80 en een eigentijdse visie daarop te ontwikkelen.

terug in de tijd

Eigentijds betekent in dit geval "terug in de tijd". Een nieuwe presentatie op Lagedijk 80 zou meer dan nu het geval is, zich moeten baseren op de oorspronkelijke functie van het pand, namelijk een woonhuis. Eén van de bewoners was de familie Breet. De bezoeker die straks bij nummer 80 naar binnengaat, gaat op bezoek bij een Zaanse familie uit de eerste helft van de negentiende eeuw. Hij of zij maakt kennis met Grietje de Jager en Jacob Breet en hun kinderen Grietje, Cornelis, Aagje, Maartje en Jan. Via deze familie krijgt de bezoeker allerlei informatie: over het wonen in een huis aan de Zaan, over de nieuwste modesnuffjes, over ziekte, geboorte, huwelijk, reizen, maar ook over het weer, de conflicten in de dorpspolitiek en de laatste burennieuwtjes.

Doelstelling van de herinrichting is om de bezoeker een indruk te geven van de wooncultuur van de welgestelden in de Zaanstreek in een bepaalde periode. De familie Breet staat hierbij als het ware model voor de bewoners van deze koopmanshuizen.

historisch onderzoek

De bewoners worden op basis van historisch onderzoek "tot leven gewekt". Historische bronnen als dagboeken, brieven, boeielinventarissen en reisverslagen geven soms directe informatie over de bewoners. Maar ook informatie uit literatuur over die periode of informatie van Zaanstreek-kenners en/of nazaten van de familie kunnen een bijdrage leveren. Op basis van een eerste onderzoek, verricht door één van de vrijwilligers die tevens historica is, is gebleken

dat er meer dan voldoende informatie is om bij de herinrichting te gebruiken.

In april van dit jaar is de nieuwe visie op de presentatie vastgelegd door de conservator en met enthousiasme door het bestuur ontvangen. Voordat doorgegaan kan worden met de ontwikkeling en uitvoering van de plannen moet eerst meer duidelijk zijn over de financiële kant van dit alles. ■

Oproep

De voorbereidingen voor het nieuwe museum vragen veel tijd van onze beheerder. Hij werkt veel in het depot en kan daardoor minder in Lagedijk 80 aanwezig zijn. Door hulp van vrijwilligers kunnen de rondleidingen in Lagedijk 80 door blijven gaan. Graag zouden we in contact komen met mensen die onze enthousiaste groep vrijwilligers willen versterken. Wie heeft hier belangstelling voor? Informatie bij het secretariaat: 075-6282678. ■

Agenda

Tentoonstelling

"Uitgelezen Zaans"

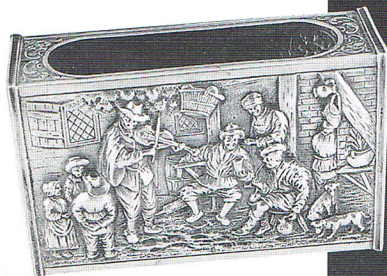
Boeken over en van Zaanse anten in de 17de en 18de eeuw.

Van 21 december 1997 t/m 22 februari 1998.

Opening op:

20 december om 16.00 uur. ■

Luciferdooshouder uit 1929
gemaakt door de Zaanlandsche
Zilversmederij.

Zilveren voorwerpen

Door mevrouw J. van Ammers-Douwes te Ochten werden drie zilveren voorwerpen geschonken, gemaakt door de Zaanlandsche Zilversmederij, van oorsprong Gerardus Schoorl.

Een beker uit 1924, een luciferdooshouder uit 1929 en een servethouder uit 1932. Deze Schoorl, woonachtig op Lagedijk 200 te Zandijk, maakte met zijn zoon Albert kleine zilveren gebruiksvoorwerpen met voorstellingen in reliëf naar 17e-eeuwse schilderijen.

Alle aanwinsten zijn in het museum te bezichtigen. ■

Beker uit 1924 gemaakt door de Zaanlandsche Zilversmederij.

Leskist

Met de deur in Huis.

Het was al geruime tijd de wens van het bestuur om de scholen in de regio van dienst te kunnen zijn met een leskist. Veel musea beschikken over dit leermiddel, dat zeer geschikt is om leerlingen voor te bereiden op een museumbezoek.

Leskist uitgesteld.

Leskisten zijn er in vele soorten en maten. Maar ze hebben één ding gemeen, ze brengen objecten de klaslokalen binnen die je daar normaal niet aantreft. Onder begeleiding van de regionaal museumconsulent hebben Marleen Ettma en Sylvia Baars, twee stagiaires van de Hoge School Holland, een leskist over het onderwerp "wonen" voor het ZHM gemaakt. Bijna een halfjaar lang hebben zij zich verdiept in dit onderwerp, ze hebben gepraat met leraren van basisscholen, medewerkers van het ZHM, educatieve diensten van andere musea en de onderwijsbegeleidingsdienst. Daarna zijn ze maanden bezig geweest met het schrijven van de docentenhandleiding, het bedenken van opdrachten en spelletjes en het uiteindelijk maken van de kist en zijn inhoud. Hun gezwoeg is zeker niet voor niets geweest, het resultaat is namelijk een kloeiende kist die zijn weg naar de zaanse scholen wel zal vinden.

Opbouw van de leskist

Centraal staan de invloeden die de vorm en uiterlijk van een huis bepalen. Deze thema's komen samen in één verwerkings hoofdstuk dat de thema's integreert.

De vier thema's zijn :

- de invloed van de ontwikkeling van mens en techniek op de huizenbouw onder de titel "de geschiedenis van het wonen".
- de invloed van het klimaat op bouwwijze en materiaalkeuze.
- de invloed van de bevolkingsdichtheid op de manier van bouwen.
- de invloed van de welvaart op het wonen van arm en rijk.

Deze invloeden komen terug bij het kijken naar de situatie in de eigen leefomgeving in het verwerkingshoofdstuk "wonen in de Zaanstreek". De afronding van het project vormt een bezoek aan het museum waarvan men nu weet dat dit een voorbeeld is van een historisch huis dat gebouwd en bewoond werd door goed gesitueerde lieden. De kist behandelt vooral zaken die je in het museum niet kan behandelen of laten zien maar die wel met het onderwerp te maken hebben. In de kist zit bijvoorbeeld een schaalmodel van een eenvoudig houten huis zoals er velen in de Zaanstreek gestaan hebben. Ook bevindt zich in de kist een miniatuur deurkalf. Leerlingen wordt uitgelegd wat een deurkalf is, waar het voor diende en welke betekenis de versieringen kon-

den hebben. Daarna mogen ze een eigen deurkalf ontwerpen. De kist bevat vele voorwerpen, opdrachten en spelletjes die allemaal met het onderwerp te maken hebben. Voor de docent zit er een duidelijke handleiding bij met suggesties voor het gebruik van de leskist. De docent kan ervoor kiezen om de stof klassikaal of in groepjes te behandelen of een mengvorm te kiezen. Ook kan men er voor kiezen om bepaalde opdrachten uit te breiden of te laten vallen. Maar het hoogtepunt van het wonenproject moet het bezoek aan het museum worden. De rondleiders zullen in hun rondleiding vooral aandacht besteden aan die onderwerpen en objecten die door middel van de leskist herkenbaar zijn voor de bezoekers. Het zal u niet verbazen dat het wonenproject als naam heeft meegekregen "Met de deur in huis" ■

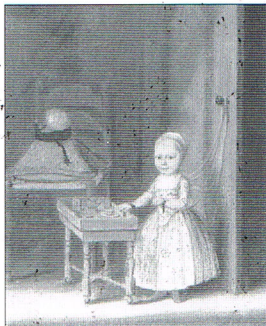
Claas Gerritsz. Honig
geboren op de Koog, leefde
van 1745-1813.

Zijn vrouw,
Machteltje Cornelisd. Appel.

Hun dochter
Marijtje (1772)

Hun dochter
Trijntje (1774)

Aanwinsten: Zes pastelportretten

De collectie is uitgebreid met zes mooie pastelportretten. Drie werden in bruikleen gegeven door de heer G. Verrijn Stuart te Naarden, drie werden geschonken door de heer J.W. de Boer te Koog aan de Zaan.

Alle zes geportretteerden zijn leden van het geslacht Honig. Het zijn Claas Gerritsz. Honig, zijn vrouw, twee dochters en twee kleinzonen.

De volgende gegevens zijn ontleend aan het boek Zaanse Families van G.J. Honig, aangevuld door de heer J.W. de Boer.

Claas Gerritsz. Honig, geboren op de Koog, leefde van 1745 tot 1813. Hij was koopman, oliefabrikant en reder ter walvisvangst, bovendien parlamentsheer en later lid van de municipale raad en rekenmeester in de Banne Westzaan. Tijdens zijn werkzame leven ontwikkelde zich meer en meer het grootbedrijf, de bedrijfsvoering met één molen verdween langzaam aan. Omstreeks 1780 werkten dertig molens voor de olieslagersfirma Honig, waaronder de nog steeds bestaande molens "de Ooievaar"

en "het Pink". Het tweede portret stelt zijn vrouw voor, Machteltje Cornelisd. Appel, waarmee hij in 1767 in het huwelijk trad. Zij kregen zes kinderen, Gerrit (1770), Marijtje (1772), Cornelis (1773), Trijntje (1774), Neeltje (1778) en Stijntje (1779). Machteltje Appel overleed op 62-jarige leeftijd. De twee kinderportretten stellen Marijtje en Trijntje voor. De meisjes zijn gekleed in Zaanse dracht, naast hen een tafeltje met speelgoed. Naast Marijtje een linnenpers en naast Trijntje een serviesje. Deze vier pastels zijn gemaakt door R. Jelgerhuis in 1779.

De twee jongensportretten (niet afgebeeld) zijn gemaakt door Berend Kunst in 1842. Op deze pastels staan Hendrik en Klaas Honig, zonen van Cornelis Honig en kleinkinderen van Claas en Machteltje. ■